

Aleg 997

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisji budżetowej w przedmiocie prowizoryum budżetowego na czas od 1. stycznia po koniec września r. b. powziął Wysoki Sejm w dniu 14. lutego b. r. uchwałę, przeznaczającą zgodnie z przedłożeniem Wydziału krajowego na cele górnicze w rubr. XI budżetu krajowego kwotę 241.380 kor., a mianowicie:

1. na badanie kraju w celu zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	6.000 K
2. na utrzymanie krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu	23.040 „
3. na stację doświadczalną produktów naftowych	4.300 „
4. na zbieranie i ogłaszanie dat statystycznych o produkcji i handlu nafty i wosku ziemnego	1.000 „
5. na stypendya i zasiłki dla górników i słuchaczy górnictwa w wyższych szkołach lub w praktycznych szkołach wiertniczych	9.000 „
6. na potrzeby Muzeum górnictwa nafty i wosku ziemnego w c. k. szkole politechnicznej we Lwowie	300 „
7. na krajowe zbiorniki ropy w Popielach:	
a) utrzymanie	45.600 „
b) umorzenie pożyczki	148.140 „
8. na szkołę górniczą w Dąbrowie (Śląsk austriacki)	3.000 „
9. na kosztą kraj. Rady naftowej	1.000 „
razem	<u>241.380 K</u>

preliminując równocześnie w dochodach tej rubryki:

1. subwencję c. k. Skarbu państwa na utrzymanie kraj. szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu	9.000 K
2. dochód z kraj. zbiorników naftowych w Popielach	90.000 „
3. dochody własne Stacji doświadczalnej dla produktów naftowych	250 „
razem	<u>99.850 K</u>

Wysoki Sejm uchwalił nadto następujące rezolucyje:

1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby wziął pod rozwagę sprawę założenia kraj. Zakładu geologicznego, i zdał w tym względzie sprawę na najbliższej sesji sejmowej, a ewentualnie wstawił do budżetu na r. 1913 potrzebne sumy.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby odpowiednio do obecnych stosunków górnictwa w kraju, ułożył jak najrychlej prowizoryczny nowy statut dla

kraj. Rady górniczej, na jego podstawie ją zorganizował i do czynności powołał, i na najbliższej zaś sesyi sejmowej zdał o tem sprawozdanie.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu zorganizowanie krajowej szkoły górniczo-wiertniczej w Borysławiu.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) aby w myśl rezolucyi Sejmu krajowego z dnia 13. lutego 1894 roku zaprowadził wyższe studia górniczo-hutnicze;

b) aby kraj. Stacji doświadczalnej dla produktów naftowych przyznał prawo publiczności i stałą roczną znaczniejszą subwencję na wyposażenie i utrzymanie tej stacji;

c) aby na wypadek, gdyby zamierzał wprowadzić normy, mające na celu nowe ukształtowanie stosunków handlowych przemysłu naftowego uczynił to dopiero po wysłuchaniu Wydziału krajowego oraz czynników interesowanych.

Z użycia tych funduszków i z wykonania wyż wymienionych rezolucyi ma Wydział krajowy zaszczyt przedłożyć niniejsze sprawozdanie, rozróżniając jak w poprzednich 4 działach: spraw dotyczące nauki górnictwa, sprawy subwencyonowania badań naukowych, spraw nieobciążających funduszu krajowego i sprawy krajowych zbiorników dla surowca naftowego.

I. Nauka górnictwa.

a) Niższe szkoły górnicze.

Alegat 1. Załączone % sprawozdanie Dyrekcji kraj. szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu wskazuje, iż liczba uczniów szkoły się stale, choć nieznacznie powiększa, nauka w ubiegłym roku szkolnym 1911/12 odbywała się prawidłowo, a organizacja szkoły nie uległa żadnej zmianie.

Z 24 zapisanych w październiku r. z. 4 wystąpiło w ciągu roku, egzamin z dobrym postępem złożyło 16, — 1 się nie zgłosił, a 3 musi go poprawić w październiku r. b. — W internacie szkolnym mieszkało 9, stypendyum Wydziału krajowego pobierało 12 uczniów.

Zwiększająca się ciągle ilość uczni na kursie wiertniczym, i objęcie kierownictwa jednej kopalni nafty przez nauczyciela tego kursu inżyniera K. Mińskiego, spowodowały Wydział krajowy do aprobowania wniosku kuratoryi utrzymania nadal, i zapewne odtąd na stałe, adjunkta w tej szkole, który zresztą wyrećca po części i drugiego nauczyciela p. Broniewskiego. Ustanowienie adjunkta przewidywano już przy organizowaniu szkoły, i w roku ubiegłym mianowano nim prowizorycznie inż. górni. Ireneusza Włyńskiego.

Powołaną wyżej ad 3. rezolucją polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu reorganizację tej szkoły, a w sprawozdaniu sejmowej Komisji górniczej myśl reorganizacji wyjaśniono w ten sposób, żeby Wydział krajowy oprócz odpowiedniej zmiany statutów szkoły, poczynił starania o umieszczenie i to w najkrótszym czasie tej szkoły we własnym budynku, i wstawił do budżetu krajowego na r. 1913 resztę potrzebnej na ten cel kwoty, gdyż 32.000 koron Wydział krajowy już na ten cel odłożył. Rezolucya ta zupełnie zgodna z kilkakrotnie wypowiedzianymi intencjami Wydziału krajowego, i z wnioskami od lat już 5-ciu przez kuratoryę szkoły opracowanymi, nie mogła być jednak wykonaną, bo w przeprowadzeniu spotyka inne, nieprzewidywane dawniej trudności, a raczej okoliczności.

W sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1911 roku L.W. 89.088 już powiedziano, że we wrześniu r. z. otrzymaliśmy z c. k. Starostwa górniczego w Krakowie zawiadomienie, że w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych t. X. zostały do L. 101 i 102 ogłoszone nowe górniczo-policyjne przepisy dla kopalń nafty, tudzież instrukcyja dla odbywania kwalifikacyjnych egzaminów na kierowników i dozorców tych kopalń. Do tych przepisów i instrukcyi musi być oczywiście zastosowany szczegółowy program nauki w szkole i jej regulamin, i niektóre przynajmniej postanowienia statutu n. p. wiek i kwalifikacyja przyjęcia do szkoły.

Wydział krajowy zażądał więc opinii Kuratorji szkoły, czy jej elaborat z r. 1907 nie należy poddać ponownej rewizji. Ze sprawozdania Kuratorji szkoły widać, że sprawę dyskutowano bardzo gruntownie, zasięmano opinii czynników najlepiej oceniających potrzebne dla dozorców i kierowników kopalń nafty kwalifikacye, i że Kuratorya przyszła do przekonania, iż szkołę należy zorganizować w nieco odmiennym niż dotychczas mniemano kierunku. Wzorem dla elaboratu kuratorji szkoły z r. 1907 były analogiczne krajowe i wogóle niższe szkoły górnicze, kształcące dozorców-sztygarów, nie pretendujących wcale do stanowiska kierowników kopalń, a bardzo potrzebnych w administracji kopalń górniczych. Tymczasem w przemyśle naftowym dozorczy kopalń — czy to uczniowie szkoły, czy z poza szkoły rekrutowani, nie są tak potrzebni, jak przy kopalniach minerałów zastrzeżonych, bo każdy wiertacz sprawuje dozór roboty swego rygu, a natomiast każdy posiadający więcej wykształcenia dozorca, dąży i pretenduje o stanowisko kierownika kopalni, do czego znów z reguły nie uprawniają go ani ogólne, wstępne wykształcenie, ani nabyte przeciętnie w szkole wiadomości. Rachując się z tym odmiennym kierunkiem techniki wiertniczej i technicznej administracji kopalń nafty, Kuratorya przyszła do przekonania, że krajową szkołę borysławską należy raczej reorganizować analogicznie do średnich c. k. szkół przemysłowych, nie zaś szkół sztygarskich, zwiększyć ilość lat nauki, czyniąc jak w tamtych praktykę zawodową obowiązkiem w czasie okresu szkolnego, t. j. w przerwach nauczania w tym okresie i po jego ukończeniu przed końcowym egzaminem. Kuratorya swe zapatrywania sformułowała w kilku punktach i upraszała Wydział krajowy o decyzję, czy ma w tej myśli opracować projekt nowego statutu, czy też nie poruszając tej zasadniczej kwestyi, pozostać przy małej zmianie projektu z roku 1907.

Statut szkoły borysławskiej był wydany i może być zmieniony tylko w porozumieniu z c. k. Rządem. Wydział krajowy uważał za wskazane projekt Kuratorji zakomunikować c. k. Starostwu górniczemu w Krakowie t. j. tej władzy, co przepisy górniczo-policyjne dla kopalń naftowych wydaje i o kwalifikacyach kierowników i dozorców orzeka, z prośbą o oświadczenie, czy na projeklowaną zmianę ustroju szkoły się zgodzi. W tem stadyum sprawy nie można było oczywiście przystępować do budowy własnego budynku.

Szkoła górnicza w Dąbrowie (śląsk austr.) uzupełniona w roku zeszłym przez ustalenie dwuletniego, co roku się rozpoczynającego kursu, liczyła w roku 1910/11 38 uczniów, z czego na kursie przygotowawczym 18, na fachowym 20. Kurs fachowy ukończyło w r. b. 19 uczniów.

Stała subweneya dla tej szkoły wynosiła 3000 koron, stypendyów i zasiłków na wycieczki udzielono łącznie w kwocie 2.170 koron.

Delegatem Wydziału krajowego w zarządzie szkoły jest stale inż. górny p. Roman Rieger.

b) Nauka górnictwa w wyższych szkołach, stacye doświadczalne i naukowe badania.

Sprawa urządzenia w myśl rezolucyi Sejmu krajowego z roku 1894 w c. k. szkole politechnicznej we Lwowie górniczo-wiertniczego wydziału, względnie wyższego górniczo-hutniczego studyum, postąpiła w obecnym okresie czasu bardzo znacznie, bo c. k. Rząd w myśl zakomunikowanego Wydziałowi krajowemu jeszcze w r. 1909, zamiaru wdrożenia szczegółowych dochodzeń o potrzebie wyższej szkoły górniczej w Galicyi i zwołania dla tej sprawy ankiety, ankietę tę w d. 1. lipca r. b. w c. k. Ministerstwie robót publicznych istotnie zwołał. Ankieta była liczna, zaproszono oprócz delegatów interesowanych w tej sprawie Ministerstw: Galicyjskiego, Wyznań i Oświeccenia, Skarbu, c. k. Namiestnictwo, Wydział krajowy, galicyjskie Izby handlowe, prezydentów m. Lwowa i Krakowa i reprezentantów wszystkich odrębnych stowarzyszeń górniczych w Galicyi i oświadczyła się w myśl referatu przewodniczącego Szefa sekcji w Ministerstwie robót publicznych Emila Homanna, za nieodzowną potrzebą i pełnem uprawnieniem Galicyi do założenia polskiej wyższej

szkoły górniczej, oraz za tem, aby ona powstała w Krakowie, jako odrębna Akademia górnicza, z programem nauk analogicznym do wyższych szkół górniczych w Leoben i Przybramie, i że pilnej potrzebie kraju zaradzi się najlepiej, zakładając tę szkołę zaraz i dodając co roku jeden kurs, poczynając od pierwszego na wydziale górniczym; uzupełnienie szkoły wydziałem hutniczym, może zdaniem ankiety, nastąpić nieco później.

Nie mamy jeszcze protokołu z tej ankiety i nie wchodzimy w różnicę zdań reprezentującego c. k. szkołę politechniczną we Lwowie, profesora Syroczńskiego i wiceprezydenta m. Lwowa Dr. Leonarda Stahla od innych członków ankiety. Członek Wydziału krajowego Dr. Jahl, reprezentujący Wydział krajowy, przychylił się do tych wniosków, widząc w nich powrót do stale żądanego przez Sejm krajowy w roku 1868, 1876 i 1878 i następnych, aż do roku 1894, utworzenia Akademii górniczo-hutniczej, względnie szkoły górniczej w Krakowie i do opinii sejmowej Komisji górniczej, wyrażonej w sprawozdaniu z dnia 2. lipca 1901, w którym to żądanie mimo starań o górniczo-hutniczy wydział we Lwowie ponowiono, zaznaczywszy, że założenie takiej uczelni jest nie tylko obowiązkiem c. k. Rządu, ale leży i w jego interesie. Wydział krajowy przystępując do tego zdania, wstawił też w budżet r. 1913 kwotę 2.500 kor. jako pierwszą półroczną ratę anuitetową pożyczki w kwocie 100.000 kor., którą to kwotę Wydział krajowy proponuje jako datek z funduszu krajowego na budowę przyszłej akademii.

JWP. Prezydent m. Krakowa Dr. Leo, biorący udział w ankiecie, oświadczył też, że gmina m. Krakowa ofiarą gruntu pod szkołę i odpowiednią subwencją przyczyni się do ziszczenia obietnicy c. k. Rządu, że sprawy tej z oka nie spuści i w najkrótszym czasie szkołę założy.

Dla uzasadnienia stanowiska Wydziału krajowego w tej kwestyi, która zdawała się na korzyść rezolucyi z r. 1894 przesądzoną, dodajemy, że widząc pewną rozbieżność opinii, gdzie ta szkoła ma być założoną (vid. sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia roku 1911 i sprawozdania sejmowej komisji górniczej i budżetowej z roku 1912), Wydział krajowy zasięgnął opinii kraj. Rady górniczej, zaprosiwszy przy tem na jej posiedzenie, jako znawców, pp. posła do Rady państwa J. Zarańskiego, dyrektorów kopalni węgla Fr. Drobniaka i A. Schimitzka, rektora politechniki lwowskiej T. Fiedlera i profesora tej szkoły R. Załozieckiego. Na posiedzeniu tej ankiety w dniu 20. kwietnia r. b. nie głosowano wprawdzie, ale większością niewątpliwie była za wnioskiem postawionym przez honorowego profesora politechniki we Lwowie Dra J. Niedźwiedzkiego, że wielkiej i naglącej potrzebie wyższej uczelni górniczo-hutniczej (w kraju) najlepiej zaradziłoby się przez utworzenie bezzwłoczne należycie wyposażonej osobnej akademii górniczej w Krakowie, co zdaniem wnioskodawcy i przeważnej części członków ankiety nie przeszkadzało, aby, gdyby się okazała trudność stworzenia osobnej akademii górniczej, zupełnie dobrze zaradziło się tej potrzebie także przez należyte bezzwłoczne uzupełnienie dotychczasowego teoretycznego oddziału górniczego w lwowskiej szkole politechnicznej do kompletnego wydziału górniczego.

„Trudność“ tę usuwało na ankiecie z dn. 1. lipca r. b. złożone na wstępie oświadczenie Ministerstwa robót publicznych, że ono by się tylko do projektu odrębnej akademii w Krakowie przychyliło, a skoro wnioski tej ankiety zbliżyły się bardzo i do 3-go wniosku prof. J. Niedźwiedzkiego (stawianego w d. 20. kwietnia we Lwowie), że zamiast kreowania zupełnego oddziału hutniczego, można na razie zadowolnić się zaprowadzeniem do wydziału chemii technicznej teje szkoły wykładu o warzelnictwie soli (o co grono profesorów już od lat paru czyni starania), nie miał Wydział krajowy żadnej wątpliwości, że wniosek ankiety odpowiadający istotnym potrzebom górnictwa krajowego.

Pragnąc tylko należy, by c. k. Rząd istotnie zapowiedziany zamiar w najkrótszym czasie wykonał oba wydziały, górniczy i hutniczy, urządził, co roku uzupełniał i odpowiednio do stanu nauki i potrzeb kraju wyposażał.

Protokołu ankiety z dnia 1. lipca r. b. Wydział krajowy nie posiada; dokładny protokół posiedzenia kraj. Rady górniczej z dnia 20. kwietnia r. b. jest do dyspozycji Wys. Sejmu, a Wydział kraj. nie przyłącza go do niniejszego sprawozdania, bo niema on w tej chwili tej co miał przed ankietą z d. 1. lipca doniosłości.

Działalność kraj. stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych była w tym roku taka sama jak poprzednich, a organizacya jej ani umieszczenie nie doznało żadnej zmiany. C. k. Rząd nie przyznał jej dotychczas prawa publiczności, ani większej subwencji.

Stacya ta jest przedmiotem ciągłych starań Wydziału krajowego, a działalność w r. 1911/12 wykazuje załączone sprawozdanie prof. R. Załozieckiego /. Działalność stacyi od lat 20, zasługi i braki, były przedmiotem obrad ankiety, która w dniu 11. grudnia r. 1909 uznała dla prawidłowego jej funkcjonowania i postawienia na poziomie dzisiejszej nauki i rozwoju przemysłu potrzebę, (vid. LW. 88.480/1910 z dnia 30. sierpnia 1910):

1. wynajęcia i urządzenia większego i odpowiedniejszego lokalu, zaimm znajdzie stacya własne umieszczenie;
2. niezależnienie jej kierownika przez przyznanie mu takich poborów, ażeby mógł czas swój i pracę w zupełności stacyi poświęcić;
3. powiększenie personalu stacyi;
4. powiększenie dotacyi na środki naukowe i publikacye;
5. uzyskanie prawa publiczności;
6. staranie o wydatniejszą subwencję rządową.

A więc przedewszystkiem odpowiedni lokal, potem większa dotacya, nareszcie uprawnienie do wydawania odpowiednich świadectw. Uczynić zadość tym potrzebom, osobliwie dwom pierwszym, można jednak tylko znacznym nakładem pieniężnym, na co obecny stan funduszu krajowego nie pozwala, albo prywatną inicjatywą, zainteresowaniem się ogółu przedsiębiorców naftowych istnieniem stacyi, dla nich najbardziej potrzebnej, dla nich stworzonej i ich handlowi, a więc przemysłowi oddającemu usługi. Wielkie destylarnie naftowe leżą jednak poza granicami kraju, — a i przedsiębiorstwa kopalń naftowych ciążą coraz bardziej za granicę, — nie można się spodziewać, by dla krajowej instytucyi poniosły znaczną pieniężną ofiarę.

U c. k. Rządu Wydział krajowy nie przestanie zabiegać o udzielenie stacyi prawa publiczności, a odpowiednie umieszczenie pozostaje w związku z urządzeniem kraj. zakładu geologicznego.

Dwie rezolucye Sejmu krajowego: — że Sejm poleca Wydziałowi kraj., aby wziął pod rozwałę sprawę założenia kraj. zakładu geologicznego i zdał w tym względzie sprawę na najbliższej sesyi sejmowej, a ewentualnie wstawił w budżet na rok 1913 potrzebne sumy — i Sejm wzywa c. k. Rząd (ad 2.), aby się przyczynił w myśl rezolucyi (ad 5) z dnia 31. października 1908 r. co najmniej w połowie do kosztów budowy gmachu dla pomieszczenia dwóch kraj. stacyi doświadczalnych, naftowej i ceramicznej, tudzież do kosztów budowy, urządzenia i utrzymania kraj. zakładu geologicznego, ilustrują doskonale stan tej sprawy i wskazują trudność wykonania. Potrzebę dla Galicyi mieć własny, krajowy zakład geologiczny, Wydział krajowy widział dawno, przypomina mu się ona przy corocznem układaniu planu naukowych badań geologicznych w kraju, — i od lat 6, bo od roku 1906 już w sprawozdaniach do Sejmu o niej mówi, a c. k. Rządowi przedstawiał słuszność, by Rząd z podatków Galicyi utrzymujący dla państwa c. k. zakład geologiczny w Wiedniu, zakład, który od 30 lat prawie żadnego badania w Galicyi nie zarządził, — przyczynił się w połowie do urządzenia i utrzymania krajowego zakładu geologicznego.

Zakład jednak taki nie może istnieć bez pracowni chemicznej i petrograficznej, bez wielkiego muzeum, bez odpowiednich gabinetów, a więc bez odrębnego, na ten cel urządzonego budynku, — musi wedle opracowanego przez profesora geologii Uniwersytetu jagiellońskiego Dra Wład. Szajnochę i przedyskutowanego w specjalnej komisji projektu, zatrudniać przynajmniej 6 osób, a powinien, sądzimy, być złączony z kraj. stacyami doświadczalnemi naftową i ceramiczną. Doskonały dowód, że tak jest istotnie, można zaczerpnąć z faktu, że gdy tego lata Izba pracodawców przedsiębiorców naftowych w Borysławiu powzięła uchwałę założenia własnej geologicznej stacyi w Borysławiu, zaczęto od wynajęcia odpowiedniej, choć ciasnej ubikacyi. — Dla zakładu krajowego potrzeba na to nakładu przynajmniej 3 do 400.000 koron i rocznego

budżetu około 50.000 koron, a rokowania z c. k. Rządem o udział w tym wydatku nie dały dotychczas pomyślnego wyniku.

Wydział krajowy wykona z całą gotowością uchwałę Wys. Sejmu dalszych o to starań, gotów zmienić projekt i kosztorys budynku, jeśliby zapoczątkowane już połączenie ceramicznej stacji krajowej z krajową szkołą garncarską we Lwowie i c. k. szkołą przemysłową, przyszło do skutku, ale uprasza o przyjęcie do wiadomości, że w budżet r. 1913 nie wstawił żadnej kwoty, bo do budowy gmachu nie przystąpi bez przyczynienia się c. k. Rządu, a gdyby je otrzymał i wybór gruntu ustalił, to plany są gotowe i wykonanie może zaraz rozpocząć.

Z corocznie zarządzonych badań geologicznych w kraju (poz. 1. rubr. XI. budżetu kraj.) prowadzą się tym roku mineralogiczno-petrograficzne badania krystalicznego trzonu Tatr, pod kierunkiem prof. Dra Józefa Morożewicza, badania tektonicznych właściwości zachodniego brzegu galicyjskiego Podola przez Dra Juliana Nowaka, asystenta Uniwersytetu we Lwowie i badania kredowych utworów Podola przez Dra Wojciecha Rogalę, asystenta tegoż Uniwersytetu.

Drugie poprawione wydanie atlasu geologicznego kraju, które miano rozpocząć od wydania arkuszy zachodniej części kraju, uzyskującej co roku większe znaczenie, ze względu na formację węglową i liczne tam przedsiębiorstwa górnicze, musiałyby niestety na rok lub dwa jeszcze odłożone, z powodu, że prof. Dr. Grzybowski i jego współpracownicy potrzebują tyle czasu do dokładniejszego zbadania terenu, nie mogąc temu zadaniu całego swego poświęcić czasu.

Opóźnienie tego wydawnictwa służy za jeden jeszcze dowód konieczności założenia własnego kraj. zakładu geologicznego, — i Wydział krajowy niezawodnie nie zaniedbuje, ani zaniecha niczego, coby dla urzeczywistnienia tego projektu przyczynić się mogło.

2. Sprawy nie obciążające funduszu krajowego.

Uchwałą Sejmu krajowego, aby Wydział krajowy odpowiednio do obecnych stosunków górnictwa w kraju ułożył jak najrychlej prowizorycznie nowy statut dla krajowej Rady górniczej, na jego podstawie ją zorganizował, i do czynności powołał, a na najbliższej sesji sejmowej zdał o tem sprawozdanie, — mógł Wydział krajowy tem łatwiej wykonać, że projekt organizacji kraj. Rady górniczej był przedłożony Sejmowi w r. 1909 — a organizacja jej była już w dwóch sprawozdaniach sejmowej Komisji górniczej omawiana, i Wydział znał intencje Wys. Sejmu, choć nie było uchwały.

Wydział krajowy uwzględnił życzenie wyrażone w sprawozdaniu sejmowej Komisji z dnia 1. lutego 1912, zmieniając odpowiednio § 3. statutu, ustanawiający jej skład, — i w myśl tego postanowienia zaprosił trzy instytucje, t. j. Rektorat Uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego, tudzież szkoły politechnicznej we Lwowie i zarządy trzech towarzystw fachowych t. j. kraj. Towarzystwa naftowego we Lwowie, kraj. Towarzystwa górniczego w Krakowie i Związku górników i hutników polskich w Galicyi, do mianowania swych delegatów. Odpowiedzi tych towarzystw i instytucji jeszcze nie mamy, i nie mianował też jeszcze Wydział krajowy tych 6 członków krajowej Rady górniczej, których nominacja mu przysługiwać będzie, ale nastąpi to jeszcze w roku bieżącym i sprawa w najkrótszym czasie będzie załatwioną. Wydział krajowy zamierza poddać obradom Rady górniczej, w jej nowym składzie, całą sprawę zaprojektowanej reformy ustawodawstwa górniczego w Austrii, a więc i u nas, a to tem bardziej, że mimo swych starań i odezwy do c. k. rządu z dnia 29. grudnia 1911, L.W. 141.757, nie uzyskał w Komisji przygotowującej tę reformę odpowiedniego zastępstwa.

Statut krajowej Rady górniczej załączamy :/.

Aleg. 3. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 23. grudnia r. z., ani sprawozdanie sejmowej Komisji górniczej z roku 1910 i z dnia 1. lutego 1912 nie wspominały o t. zw. kwestyi węglowej, przedłożonej Wys. Sejmowi sprawo-

zdaniem Wydziału kraj. z dnia 14. sierpnia 1908 LW. 68.439 i sprawozdaniem o ankiecie węglowej z dnia 14. stycznia 1910 r. LW. 147.681/909. Sprawa ta jest jednak tak wielkiej dla kraju doniosłości, i może stworzyć w przyszłości tak groźne dla przemysłu krajowego warunki, że nie przestała zajmować opinii publicznej; rozpatrywano ją na ostatnim V. zjeździe polskich techników we Lwowie, a ostatnio na plenarnem posiedzeniu Komisji przemysłowej w dniu 6. lipca r. b. Na tem posiedzeniu Wiceprezydent m. Lwowa, poseł Dr. Rutowski postawił wniosek, który Komisya uchwaliła: że wobec olbrzymiego niebezpieczeństwa, grożącego zupełnem wywłaszczeniem krajowego węgla na rzecz obcego kapitału i zagranicy, kraj. Komisya przemysłowa uważa za pierwszorzędnny i naglący obowiązek reprezentacyi kraju w Sejmie i w Radzie państwa, wdrożyć wielką akcyę ratunkową, zarówno na polu ustawodawczem, jak polityki ekonomicznej i gospodarstwa krajowego. Dla przygotowania wniosków dla Sejmu i Rady państwa, kraj. Komisya przemysłowa powołuje do życia osobny Komitet z obowiązkiem przyjścia z wnioskami w najbliższym czasie.

Do komitetu tego wybrano z łona Komisji przemysłowej pp. Dr. Artura Benisa, sekretarza Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie, bar. Rogera Battaglię, posła na Sejm krajowy, Maurycego Dattnera, prezydenta Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie, Arnulfa Nawratila, radcę dworu i st, inspektora przemysłowego we Lwowie, Dr. Tad. Rutowskiego, Wiceprezydenta m. Lwowa i posła na Sejm krajowy, Dr. Marcina Szarskiego, dyr. Banku przemysłowego we Lwowie, Władysława Stesłowicza, posła do Rady państwa, sekretarza Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie i Edmunda Zieleniewskiego, posła do Rady państwa, dyr. Tow. fabryki maszyn w Krakowie, — a Komisya na pierwszym swem posiedzeniu kooptowała pp. Ant. Schimitzka, dyrektora zakładów górniczych w Sierszy, prof. górnictwa we Lwowie, inżyniera górn. Leona Syroczyńskiego i posła do Rady państwa c. k. st. radcę górniczego Jana Zarańskiego.

Komitet ten nie przedłożył jeszcze Wydziałowi krajowemu żadnych wniosków, ale sprawę ma Wydział kraj. w pamięci i nie omieszka wniosków Komisji poddać ocenie Wys. Sejmu.

3. Krajowe zbiorniki na ropę w Popielach.

Krajowe zbiorniki w Popielach mimo zmniejszenia ogólnych zapasów ropy w kraju i zniżki produkcji wykazują stale zwiększającą się ilość zamagazynowanej ropy.

W roku 1911 dochód z magazynażu ropy wyniósł wprawdzie tylko 55.084 K 6 gr., od preliminowanej na ten rok kwoty 72.000 K, o 16.915 K 94 gr. mniej, różnica ta jednak powstała skutkiem tego, że opłatę składowego zniżył Wydział krajowy w ciągu roku z 24 K na 18 K rocznie za 10.000 kg. — ilość zaś ropy w zbiornikach nie była przeciętnie w ciągu roku mniejszą od spodziewanej ilości 3.000 cystern. W roku bieżącym ilość ropy przekroczy prawdopodobnie znacznie przewidywaną przeciętną w tym roku ilość 5.000 cystern. Z końcem lipca bowiem stan ropy wynosił 8.777 cystern, a stan ten trwa prawie bez zmiany przez 3 miesiące.

Zwiększanie się ilości złożonej w krajowych zbiornikach ropy przy równoczesnem ogólnem zmniejszaniu się zapasów ropy i produkcji ropy, przypisać należy przedewszystkiem zniżeniu opłaty za magazynaż do 1 K 50 gr. za 10.000 kg. miesięcznie, a to bez pobierania manca na osuszkę, bez policzenia kosztów ekspedycyi do cystern kolejowych i bez zwrotu kosztów asekuracyi; następnie w znacznej mierze przyczynia się do tego pomyślnego stanu własna administracya zbiorników zorganizowana i prowadzona przez kierownika zarządu K. Komorowskiego.

W roku sprawozdawczym spotęgował się jeszcze bardziej ruch kapitału obcego, dążącego konsekwentnie do koncentracyjnego nabywania w naszym kraju obiektów, zostających w związku z przemysłem naftowym, a w szczególności: terenów, kopalń, szybów, wyłączności górniczych, rurociągów, zbiorników i rafineryi. Również i Wydziałowi krajowemu oferowano kupno zbiorni-

ków krajowych na korzystnych warunkach. Wydział krajowy wychodząc jednak z założenia, że zbiorniki, uchwalone przez Wysoki Sejm w tym celu, aby zagrożonej przesileniem ekonomicznym przez hiperprodukcję wytwórczości przyjąć z pomocą, powinny i nadal pozostać w rękach kraju, aby mu zapewnić wpływ na przemysł naftowy, propozycję tę odrzucił.

Poszukiwania za ropą w Popielach i okolicy i powstanie tam szybów naftowych skłoniły Wydział krajowy do wniesienia podania o koncesyę na tłocznie i rurociągi w Popielach i okolicy, a to w tym celu, aby uzupełnione w ten sposób zbiorniki, tem bardziej zdolne były do regulowania cen za tłoczenie i magazynowanie ropy. O podjęciu starań o uzyskanie tej koncesyi wspominaliśmy już w poprzednim sprawozdaniu. Udzielenie koncesyi nie ulega już dziś wątpliwości. Namiestnictwo pismem z dnia 8. czerwca b. r. L. XV. a 2.598/3 oświadczyło zasadniczo swą zgodę na jej udzielenie; w lipcu b. r. wdrożyło c. k. Starostwo w Drohobyczu komisyjne zbadanie przedłożonych mu planów i projektów, po ukończeniu tych dochodzeń, zostanie załatwiona kwestya udzielenia nam koncesyi definitywnie.

Do budowy oczywiście doszłoby tylko w razie pojawienia się na Popielach znaczniejszej ilości ropy; na razie szyby są na dowierceniu, i dlatego nie przedstawiamy w tej sprawie żadnych wniosków o kredyt.

Na rok 1913 preliminuje Wydział krajowy dochód od 6.000 cystern, a więc o 18.000 K więcej niż w roku 1912, — w rozchodach zaś przyjmuje skutkiem tego za asekurację i opał kwotę o 10.000 K więcej.

W myśl niniejszego sprawozdania i powołując się na sprawozdanie Wydziału krajowego z preliminarzem budżetu krajowego na r. 1913 (rubr. XI.) Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności górniczych po koniec sierpnia r. 1912, tudzież statut kraj. Rady górniczej i sprawozdanie o zarządzie krajowemi zbiornikami na ropę w Popielach.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu:

aby czynił dalsze starania o uzyskanie przyczynienia się c. k. Rządu do postawienia w najkrótszym czasie budynku dla kraj. zakładu geologicznego we Lwowie, wraz z kraj. stacją ceramiczną i kraj. stacją doświadczalną dla produktów naftowych, którą Wydział krajowy stosownie do potrzeb krajowego przemysłu zorganizuje.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd:

a) aby się w myśl rezolucyi Sejmu krajowego z dnia 31. października ad 5. przyczynił do kosztów budowy gmachu dla pomieszczenia obu krajowych stacji doświadczalnych, tudzież do kosztów budowy, urządzenia i utrzymania zakładu geologicznego;

b) aby dla kraj. stacji doświadczalnej dla produktów naftowych udzielił prawa publiczności i znaczniejszą stałą subwencyę na wyposażenie i odpowiednie utrzymanie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Adam hr. Gołuchowski w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Władysław Jahl w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu za rok szkolny 1911/12.

Na rok szkolny 1911/12, który rozpoczął się dnia 1. października 1911, zgłosiło się 24 kandydatów, z których 11 przyjęto na podstawie przedłożonych świadectw szkolnych, wykazujących kwalifikacje wymagane § 14. statutu szkoły, a 9 na podstawie złożonego egzaminu wstępnego. 4 kandydaci zostali przy egzaminie wstępnym uznani za niezdolnych do uczęszczania na kursa fachowe.

W ciągu roku szkolnego wystąpili: Ksawery d'Abancourt, Władysław Eminowicz, Stefan Miśkiewicz i Władysław Zawadzki.

Ogółem uczęszczało zatem:

- a) na kurs fachowy wiertniczy 19 uczni,
- b) na kurs fachowy górniczy 1 uczeń.

Nazwiska tych uczniów, jako i ich wiek, miejscowość urodzenia i religia uwidocznione są na załączonej tabeli.

Stypendyum Wydziału krajowego pobierało 8 uczniów po 30 a 4 po 25 kor. miesięcznie.

W internacie szkolnym mieszkało 9 uczniów.

Naukę udzielali:

- a) na kursie fachowym wiertniczym: nauczyciel szkoły inż. Kazimierz Miński,
- b) na kursie fachowym górniczym: nauczyciel szkoły inż. Kazimierz Broniowski,
- c) przedmioty pomocnicze udzielał nauczyciel pomocniczy inż. Ireneusz Włyński,
- d) wykłady o higienie i pierwszej pomocy w nieszczęśliwych wypadkach udzielał Dr. Maksymilian Kapellner, lekarz gminny i kasy chorych w Borysławiu.

W ciągu roku zwiedzali uczniowie pod kierownictwem nauczycieli miejscowe kopalnie nafty i wosku ziemnego, rafinerie nafty, zbiorniki na ropę i fabryki narzędzi wiertniczych.

Egzamin roczny odbył się w dniach 18., 19. i 20. lipca 1912 wobec komisji, w skład której wchodził:

Przewodniczący kuratorzy szkoły prof. Syroczyński i członkowie Kuratorzy szkoły: p. p. nadradca W. Przetocki, dyrektor L. Mikucki, dyrektor J. Chłapowski, J. Mokry, c. k. urzędnik górny okręgowy i K. Szumski, dyrektor szkoły.

Do egzaminu zgłosiło się 19 uczniów. Uczeń Sękowski Aleksander z powodu zachorowania nie zjawił się do egzaminu. Michał Bajda i Julian Kowalski odstąpili od egzaminu.

Szkoła prenumerowała następujące czasopisma: Przegląd górniczo-hutniczy, Dąbrowa. Nafta, Lwów. Ropa, Borysław. Zeitschrift für Berg und Hüttenwesen, Wiedeń.

C. k. Ministerstwo robót publicznych przysłało swój rocznik wykazów statystycznych.

Borysław, dnia 20. lipca 1912.

W y k a z

uczni krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu za rok szkolny 1911/12, sporządzony według 4 klas wieku, stosownie do rozporządzenia c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 18. czerwca 1905, L. 2459—167 i 8. maja 1906 L. 13595—1481.

L.p.	Imię i nazwisko	Data urodzenia	Klasa wieku	Religia	Miejscowość urodzenia	Kurs fachowy
1.	Langiert Władysław	28./X. 1891	II. od 20 do 25 lat	rzym. kat.	Sołotwina	wiertniczy
2.	Szulc Maryan Jerzy	28./X. 1890	"	"	Sosnowiec (Król. Polsk.)	górnicy
3.	Faulhammer Maryan	9./IX. 1890	"	"	Lwów	wiertniczy
4.	Serwinowski Stefan	13./VI. 1890	"	"	Lagów (Król. Polsk.)	"
5.	Reindl Wacław	10./V. 1890	"	"	Kraków	"
6.	Sękowski Aleksander	27./XII. 1888	"	"	Rżyska	"
7.	Kowalski Julian	3./XII. 1888	"	"	Radom (Król. Polsk.)	"
8.	Krimmer Stanisław	28./II. 1888	"	"	Lwów	"
9.	Martynik Jan	13./V. 1887	"	gr. kat.	Podgórze	"
10.	Ćwikła Franciszek	8./III. 1887	"	rzym. kat.	Wawrzeńczyce (Król. Polsk.)	"
11.	Bajda Michał	15./IX. 1886	III. od 25 do 30 lat	"	Sambor	"
12.	Sołtysik Wojciech	10./II. 1886	"	"	Rymanów	"
13.	Michalewski Zbignjew	10./V. 1885	"	"	Lwów	"
14.	Gablankowski Stan.	4./IV. 1884	"	"	Rymanów	"
15.	Trnobransky Alojzy	20./XI. 1881	IV. od 30 lat wyżej	"	Mestec (Czechy)	"
16.	Ruszowski Roman	9./VIII. 1881	"	"	Lublin (Król. Polsk.)	"
17.	Szczepański Kazimierz	6./II. 1881	"	"	Łużyny	"
18.	Pyszyński Stanisław	1./II. 1881	"	"	Drohobycz	"
19.	Busch Hugo	2./XII. 1880	"	"	Stargardzie (Prusy)	"
20.	Niesiołowski Jan	16./X. 1880	"	"	Tarnów	"

Dyrekcja krajowej szkoły górniczej i wiertniczej w Borysławiu.

Szumski w. r.

Sprawozdanie

z czynności krajowej stacyi doświadczalnej dla przemysłu naftowego
za czas od września 1911 do września 1912.

Zajęcia w stacyi doświadczalnej dla przemysłu naftowego szły zwyczajnym trybem, zamówień i prac przeprowadzonych było dostatecznie, tak, że siły stacyi były nieprzerwanie zajęte napływającymi zajęciami, a czas wolny od nich był wyzyskany do przeprowadzenia specjalnych doświadczeń i badań naukowych.

Na zlecenia wykonała stacya następujące prace:

1. Analiz ropy zupełnych	8
2. Analiz nafty	20
3. Badań zanieczyszczeń w ropie	10
4. Badań olejów opałowych	2
5. Badań olejów niebieskich	2
6. Badań mazi naftowej	1
Razem	<u>43</u>

Głównie na zlecenie stron prywatnych, t. j. kopalń i rafineryj krajowych i austriackich; w jednym wypadku pochodziło zlecenie z Włoch a dotyczyło badania mazi naftowej, zebranej w Apeninach. Większą pracę wykonała stacya na zlecenie c. k. Ministerstwa skarbu, dotyczącą studyowania sposobu odróżnienia olejów mineralnych lekkich, cłowej taryfy Nr. 178 (podlegających oczeniu, względnie opodatkowaniu), od takich wolnych od podatku. Po przeprowadzeniu tej pracy eksperymentalnej, która wymagała bardzo dużo czasu i zachodu, przedłożyłem z końcem grudnia obszernie sprawozdanie Ministerstwu skarbu. Wyniki tej pracy ogłosiłem także drukiem w fachowym piśmie „Petroleum“, wychodzącym w Berlinie p. t. „Unterscheidung des steuerpflichtigen von den steuerfreien Mineralen der Tarifklasse Nr. 178 des österreichischen Zolltarifes“. Za elaborat ten dostałem uznanie od c. k. Ministerstwa skarbu.

Z prac naukowych wykończyliśmy rozpoczętą dawniej pracę o tworzeniu się asfaltów w ropie. Robotę tę przeznacziliśmy na VIII międzynarodowy kongres chemii zastosowanej, jaki na początku września odbywa się w Stanach Zjednoczonych Ameryki północnej. Kierownik stacyi był powołany do wykonawczego komitetu sekcji austriackiej tego kongresu i wybrany przewodniczącym grupy fachowej „Materiały opałowe i asfalt“.

Bardzo żywy udział brał kierownik stacyi w pracach komisji międzynarodowej dla produktów naftowych, w której jest referentem generalnym dla sekcji austriackiej. Na walnym zgromadzeniu, z rządu trzeciem tej komisji, opracował dwa referaty, a w szczególności referat Nr. 3 „O ujednostajnieniu metod badania ropy“ i referat Nr. 9 „O nomenklaturze i naukowej definicyi produktów naftowych“.

W ciągu roku organizował rząd państwowy Urząd doświadczalny „k. k. Technisches Versuchsamts“ we Wiedniu i powołał kierownika stacyi na członka. W tym charakterze przeprowadziłem lustrację w lipcu b. r. stacyi doświadczalnej dla przemysłu naftowego i gazowego Maryana Wieleżyńskiego w Borysławiu i mam jeszcze poruczoną lustrację stacyi doświadczalnej Dra Bolanda w Krakowie, jaką wykonam w przeciągu miesiąca września.

W sprawozdawczym czasokresie pracował w stacyi od lutego do lipca p. Skowroński ukończony słuchacz wydziału chemii c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie.

Lwów, 5. września 1912.

Prof. Roman Załoziecki w. r.

Statut

krajowej Rady górniczej.

§ 1. Krajowa Rada górnicza jest organem doradczym Wydziału krajowego we wszystkich sprawach górnictwa i przemysłu górniczego, należących do zakresu działania kraj. władz autonomicznych.

§ 2. W szczególności jest zadaniem krajowej Rady górniczej:

- a) badanie stosunków górnictwa i przemysłu górniczego w kraju,
- b) czynienie względnie branie pod rozwagę wniosków i życzeń, mających na celu podniesienie górnictwa i jego produkcji w kraju,
- c) wskazywanie środków, służących do osiągnięcia tego celu,
- d) objawienie zdania co do ustaw i zarządzeń dotyczących górnictwa i t. p.

§ 3. W skład Rady górniczej wchodzi:

1. członek Wydziału krajowego, będący szefem departamentu, do którego należą sprawy górnicze, jako przewodniczący,
2. referent fachowy dla spraw górniczych przy Wydziale krajowym, jako stały sekretarz kraj. Rady górniczej,
3. 12-stu członków kraj. Rady górniczej, z których 6-ciu mianuje Wydział krajowy, 6-ciu zaś delegują instytucje, oraz reprezentacje fachowe różnych gałęzi przemysłu górniczego, przyczem każdej z nich przysługuje prawo mianowania jednego delegata. Wybór instytucji, względnie fachowych reprezentacji przysługuje Wydziałowi krajowemu.

§ 4. Mandaty członków przez Wydział krajowy mianowanych, lub przez instytucje oraz reprezentacje fachowe różnych gałęzi przemysłu górniczego delegowanych, trwają przez czas kadencji sejmowej; przy rozpoczęciu nowej kadencji następuje zatem nowa nominacja, względnie nowe delegowanie członków, przyczem jednak ustępujący członkowie mogą być ponownie mianowani.

§ 5. Kraj. Rada górnicza wybiera ze swego grona zastępcę przewodniczącego do przewodniczenia na posiedzeniach Rady, w razie przeszkody stałego przewodniczącego (szef departamentu, w którego skład wchodzi sprawy górnicze. § 3. ust. 1.).

§ 6. Zwyczajne posiedzenia Rady odbywają się we Lwowie, z reguły raz na rok; nadzwyczajne, ilekroć zażąda przewodniczący, lub przynajmniej 6-ciu członków Rady.

Posiedzenia Rady nie są publiczne.

§ 7. Dla ważności uchwał potrzebną jest obecność przewodniczącego i najmniej połowy członków.

Uchwały zapadają absolutną większością głosów, a w razie równości głosów, rozstrzyga przewodniczący.

§ 8. Członek Rady górniczej, który nie wziął udziału w dwóch po sobie następujących posiedzeniach Rady i nieobecności swej należycie nie usprawiedliwił, przestaje być członkiem Rady.

W miejsce jego zamianuje Wydział krajowy innego członka na czas do końca kadencji.

§ 9. Rada górnicza ma prawo wydzielać ze swego łona komisje do załatwiania pewnych czynności lub do opracowania poszczególnych spraw, o których następnie ma powziąć uchwały.

§ 10. Rada może w razie potrzeby wnieść, ażeby Wydział krajowy powołał osoby z poza jej grona na delegatów lub korespondentów Rady, a względnie jako znawców w sprawach specjalnych.

§ 11. Przewodniczący Rady (§ 3. ust. 1.).

a) zwołuje zwyczajne i nadzwyczajne zebrania Rady, przewodniczy na jej posiedzeniach i kieruje obradami;

b) przydziela członkom do sprawozdania, względnie opracowania, sprawy mające być przedmiotem obrad;

c) czuwa, by uchwały Rady, opracowane przez nią opinie i wyrażone życzenia, były we właściwej drodze udzielone Wydziałowi krajowemu.

§ 12. Sekretarz Rady (§ 3. ust. 2.) prowadzi protokół posiedzeń Rady, względnie komisji, jest referentem wszystkich spraw, których przewodniczący lub Rada komu innemu nie przydzieli, i wygotowuje wszystkie pisma z ramienia Rady wychodzące.

§ 13. Członkowie Rady, o ile nie mieszkają w miejscu, gdzie się odbywają posiedzenia, otrzymują w razie podróży odbytej w celu wzięcia udziału w zebraniach Rady, względnie komisji:

a) diety w kwocie 10 koron za każdy dzień podróży i czynności;

b) tytułem zwrotu kosztów podróży za jazdy koleją żelazną opłatę I. kl. i zwrot taks fiakerskich z dworca kolei do miasta i z powrotem, a za podróż końmi 3 kor. za miryamestr.

§ 14. Te same prawa mają i znawcy lub delegaci, a nadto mogą żądać zwrotu wszystkich wydatków, które ponieśli w gotowiźnie wskutek poleconych im przez Radę czynności.
